

הלכות בבה סימן תרל

תרל דיני דפנות הספה, ובו י"ג סעיפים:

א *אכל הדברים (א) בשרים (ב) [לדפנות (ב) (אין צריך להעמידם דרך גדילתן) (טור) (ג) בואפלו חממה קרבה מצלמה מחמת הדפנות, בשנה: הגה מכל מקום לא יעשה דפנות (ד) מדבר שניהו נע (ר"ן) (ה) או דבר שמתפשט תוך שבועה ולא יתא בו שיעור מחצה (ר"ש): **ב** (ו) ידפנות הספה, אם היו שמים זו אצל זו אצל זו פטין ג"ס, עושה דפן שיש ברחבו (ז) יותר על טפח (ח) יומעמידו בפחות משלשה לאחד מהדפנות, יומעמיד קנה (ט) (כנגד הפתל) (ט"ו) כנגד אותו טפח, (י) יומעשה לה צורת

באר היטב

(ב) לדפנות, עין בי"ח ובחשונות דראליהו סימן לג, עני הספה של הסף או של דפנות שנושבו מצעי אשה או מאסרי הנאה, עין

הירושלמי שהביא ה"ר"ח ונחמני קוטה, ועין קידאליהו והקדמון הערה

משנה ברורה

א (א) בשרים לדפנות, דמשמעות הפתוח דהסכות תעשה באספה כגונה וימאכר [הלמדין מזה דיעשה הספה מפסלת נחן ונקב, והוא דבר שאין מקבל טמאה וגדולו מן הארץ] קאי (ב) אספה דוקא, דדפנות לא אקרי ספה: (ב) ואין צריך להעמידם וכו'. הנה, ולא מדמינן ענינו ללולב דבעינן שיהיה למיתתו דרך גדילתו דוקא, דלדפנות סימן תרנא סעיף ב: (ג) ואפלו חממה קרבה וכו'. הנה שהיו פרצות גדולות בדפנות, שצלידיהן חממה קרבה מצלמה, מכל מקום בשנה, דכל זה לא קפדינן אלא בסוף: (ד) מדבר שניהו נע, דחשיבן שמה מחמת זה יצא מן הספה, ודעבד שפיר דמי אף בסוף, כמו שכתב בסיון תרכט סעיף יד, אם לא שהוא רים נע שאין אדם טובלתו, אקשר דפסול מן התורה, דבעינן 'משבור' עיני מדור [פמ"ג], עוד כתב: אותן שעושין ספה אצל בית הכסא ואספה מפני שהמקום צר להם, ורים נע מגיע אליהם, מן התורה יוצא יד חובתו אצל לא יברך ברכת המזון שם! (דלעיל סימן עט סעיף ב, עין שם בדעה ראשונה שפסקו בן האחרונים), ואם יש לו מקום אחר בודאי לא יעשה שם! ואם אין מגיע לו הרים נע רק רואה בית הכסא, גס"פ אסור! ועין לקמן בסימן תרלז בבאר הלכה סוף דבור המתחיל 'וכן בקרקע שהיא של רבים': (ה) או דבר שמתפשט וכו'. רוצה לומר, דינין לה באלו דבר נתיבש, ועין לעיל בסימן תרכט סעיף יב בהג"ה ובמשנה ברורה שם: **ב** (ו) דפנות הספה וכו'. כרי להבין היטב אקדים לכאן כמה עקרים להלכה זו: (א) דשעור ספה הוא, ששאה מחזקת שבועה על שבועה טפחים לפחות, דלדפנות בסימן תרלז. (ב) דלפיכך במוקד מקראי, ולא קרוי ספה על ידי הסוף לבר אלא אם כן יש לה שלש דפנות! והלכה למשה מסיני דאחז מן הדפנות סגי בטפח אחת. (ג) דמכל מקום בעינן שיהיה נראה דלפן, דהנהו אם יש לו שתי דפנות סמוכות זו אצל זו פטין ד, יתח דף שיש ברחבו טפח מרנח, דהנהו טפח ומשהו, ויעמידו ברחוק מקום פחות משלשה טפחים לאחד מהדפנות, וכל פחות מן שלשה טפחים כלבוד דמי, ונמצא שיש כאן ארבעה טפחים, והוא רב דפן מהקשר ספה שהוא שבועה טפחים, פמ"ל, וכו' להשלים שיעור כל הדפן יעשה עוד צורת הפתח, דהנהו שיעמיד קנה כנגד אותו טפח, וירחיקו מפניו (ג) עד סוף הפתל שפנגדו שמחזיק שבועה טפחים, ומכאן קנה מן הטפח עד הקנה שפנגדו למעלה על גביה! (ד) או אפלו למעלה מהן ואינו נוגע בהן רק שיהיה כנגדו, פמבאר לעיל בדרי צורת הפתח בסימן שסב, ונמצא שיש כאן דפן שלם של שבועה טפחים, וצפה נתחיל לבאר בצורת השם יתברך כל פרט בפני עצמו: (ז) יותר על טפח, במוקד אברהם מבאר שמתר לעשות דפנות הסכה בקנים שמעמידים פחות פחות משלשה טפחים רחוק זה מזה, והוא בעושה בן ארבע דפנות, דהנהו קנים פנה מארבעה רוחות! אכל כשאין רוצה לעשות רק שלש דפנות, בעינן שתי מחצות שסמוכות זה לזה ושלמות! והשלישית בטפח: (ח) וימעמידו בפחות משלשה וכו'. דאז תרי לבור, ואם כן יש כאן ארבעה טפחים! דהוא רב מהקשר ספה, דאף על גב דבסתם טפח יהיה גס"פ רב דפן, דהנהו טפי מג' טפחים ומחצה, אכן משום דכציר מארבעה טפחים לא חשיב בשום דוקא, להכי הקריכו טפח מרנח ר"ן: (ט) כנגד הפתל, הנהו (ג) כנגד סוף המקצוע השני של הפתל שפנגדו שסתמו מחזיק שבועה טפחים, (ד) ויש אומרים דתחיק עוד טפח יותר, כדי שיהיה הצורת הפתח על ארבעה טפחים! (י) ויעשה לה צורת הפתח וכו'.

שער הציון

(א) וזה דרשנין "בסבת בסבת בסכות" לדפנות, הנה מיתורא, והן פסוקים אחרים (יבסבת משבו שבועת נמים כל האנח בוישראל וישבו בסבת, ע"י בסכות הושבתי וכו'), אכל קרא ד"באספה" אינו יתור ופשוט קאי על הסכה, שהיא פשוטו של לשון ספה דהנהו הסכה [ט"ו]: (ב) מוקד אברהם בסעיף קטן א, וכמתו אם הוא מחזיק ד טפחים, כמו שכתבנו, ואם דפן השלמה היא ארבעה אף צריך שיעור הצורת הפתח עד קצה השני של פתל השלמה ואין צריך אלא עד ד טפחים (לבושי שרד). והנה הלוכש בסב דלפן צריך לטעמיד הקנה עד כנגד סוף הפתל השני כדי להקשר כל ארץ הפתל, שאם לא יכן לא יושב רק עד ד טפחים, עד כאן לשונו, ולענין דענין צריך עין פנה, דהא הוא בעצמו סבך דאם עושה דפן של ד טפחים מפילא מתר בכל הפתח, וכמו שכתבנו דהנהו בסימן תרלז סעיף ז בדין פסל הוצא מן הספה, וכמו שכתב אחר כך בהדא, וזה נמי בשעושה דפן על ידי לבד עם צורת הפתח גס"פ כהאי גוונא הוא! דהא דפן נמור הוא אף לענין שכתב, וכן מוכח מן ה"ר"ן, עין שם, וכן משמע מבאר הג"ה בסימן תרלז סעיף ו, אמרנו מצינו בפריימגרים באשלי אברהם בסימן הנ"ל סעיף קטן ד שמתקמם גס"פ על דבריו פנה: (ג) מוקד אברהם, ועין למעלה בשער הציון אות ב: (ד) פריימגרים פנים הנהו מוקד:

א קשנה ספה י"ב
ב פתחא שם הפתח
ג פתח ג ברתא שם ר
ד שם בפתח סב
ה פתחא רב
והשע
ז פתח
ח פתחא
ט פתחא

שער תשובה

(ב) לדפנות, עב"ט, ועין בתשובת נ"ב מ"ת בענין סוף בענין אשה ודין מקוה הפאה בענין מסימן קל"ז ע"י דפן קל"ז, ועין שער השולח ב"ש הפא"ר וכו' קרפ"ן חגיגה, הביא בר"י, ע"ש, ומיש כבי"ח לחש שם הדפנות הקרי נשאי"ם טפח כר פתח קא"ר וכו' וכו' וכו' דליתא ע"י

באר הלכה

* כל הדברים בשרים לדפנות, עין בי"ח שכתב דבעל נפש חלש למה שהובא בדריימשה בשם הגהות אש"ר בשם אור ורוע דמקמיר לזנין דפנות פמ"ל לענין ספה בדבר שפסולו מדאורחא, ועין באשליה דבה וכן בבבב"ר יוסף דלית מאן דחש לה, ותרצה שהביא מן הירושלמי גס"פ ליתא לפי גרסתו, וגם הג"ה דחה ראיתו מן הירושלמי ונעין בסוף דף ב דמפסח פשיטא להו לכהנא דמקמיר לעשות מחצות של כחל אף דאסור לסוף כהנא, אכן מקמיר בבאר הג"ה דהא דמפסח אחר יש לבעל נפש לחש לכתחלה שלא לעשות דפנות מדבר שפסול לסוף כהנא מדאורחא ולסוף צליהן הסכה, והנהו לפי מה שהסבנו כמה אחרונים לעיל בסימן תרכט סעיף ז דלכתחלה יש לחש לדעת הפוסקים ותרש"ב וד"ר לדעת ה"ר"ן דאין מעמידים הסכה בדבר שפסול לסוף כהנא, גוונא שמה גס"פ לסוף כהנא [אם לא באותן שאין שכיח לסוף כהנא או אותן דאין פסולין לסוף כהנא רק מדרבנן, דבהן לא גזרו להעמיד כהנא], אם לא יומעמיד קונדסין כקונדסין של הסכה פתח הסכה שיהיה הם המעמידים הסכה, דהנהו לכלי עלמא שרי, דהאיתא במוקד דף כא עמוד ב, עין שם: * ויעשה לה צורת הפתח וכו'. עין פריימגרים בשם הבי"ח דהנהו מדרבנן, אכל הטפח שחוק, דעת הפריימגרים במשכחות חבד דהוא מן התורה, ודע מה שאמר הגמרא שחוק בענין כדי להעמיד פחות משלשה אצל דפן להשלים לשעור ארבעה טפחים, וצריך עיין עליו מדבר התוספות

הלכות סוכה סימן תרל

ביאורים ומוספים

סימן תרל

דיני דפנות הסוכה

(משנ"ב ס"ק ז)

אָבֵל לֹא יִבְרַךְ בְּרִכַּת הַמּוֹדוֹן (שם) וכו', בְּרִדְאֵי לֹא יַעֲשֶׂה (שם) וכו',
רַק רוּחָה פִּיתֵי הַפֶּסַח, פֶּסֶחַן אֶסְרִי.

1) ולברך ברכה ראשונה מחוץ לסוכה (בלא לאכול) ומיד לאחר מכן
להכנס לסוכה לאכול, מבואר לעיל (סי' פד ס"ק ז) לענין ברכה
ראשונה בחדר אחד ואכילת המאכל בחדר אחר, שאסור לעשות כן,
אך אם אי אפשר באופן אחר, כגון שיש טינוף במקום האכילה, כתב
בשעה"צ לעיל (סי' קסז ס"ק כח) שמותר, וראה לעיל (סי' קעח ס"ק
לט) שלא היקל בשינוי מקום לאחר הברכה אלא בתוך הבית, אך לא
מבית לבית [ואם כן תלוי הדבר אם הסוכה בתוך הבית או בחוץ,
וראה לקמן (סי' תרמג ס"ק ט) שכתבנו הנדחים בזה].

ודבר שבטבעו ריחו רע כגון עטור, כתב לעיל (סי' עט ס"ק כג) שמותר
לברך במקומו, ולא נאסר לברך במקום ריח רע אלא בדבר שנשרח
מחמת עיפוש. ולגבי דבר שריחו רע מאד, כגון מרתף יין, כתב
בשעה"צ לעיל (סי' רכו ס"ק יא) שאסור בדברי תורה במקומו [וראה
משנ"ב (סי' פו ס"ק ג)]. אולם, לענין להחשב 'תשבו כעין תדור', כתב
במשנ"ב כאן שכל שיש בסוכה ריח שאין אדם סובלו, אינו יוצא מן
התורה, משום שבאופן זה אינו נחשב 'תשבו כעין תדור' [ולא חילק
בין ריח מחמת עיפוש או ריח רע מטבעו].

2) ואף שלגבי קיום שאר מצוות במקום מטונף, כתב בביה"ד לעיל
(סי' תקפח ס"ב ד"ה שמע) שאין לקיימן שם, משום שקיום מצוה
בלא מעשה מותר במקום מטונף, כגון הליכה בעלית מצויה, אך
קיום מצוה בפועל כגון תקיעת שופר, אסור במקום מטונף, משום
שהיא נחשבת כעבודה, ואין לעשות 'עבודת ה' בדרך בזיון, ביאר
בספר חוט שני (הנזכר ע"י שג), שדוקא בשופר שהינו מעשה המיוחד
למצוה אין לעשותו בבזיון, מה שאין כן אכילה ושינה בסוכה שאינם
מעשים המיוחדים למצוה אלא שמקיים בזה מצוה [ולפי זה כתב
שגם הרלקת נר חנוכה שהיא מעשה מצוה תאסר להיעשות במקום
בזיון]. וראה מה שכתבנו לעיל (שם).

3) וכן כתב לעיל (סי' פג ס"ק ה) שאין לעשות סוכה כנגד מחיצות
בית הכסא, מפני שיצטרך להיזהר שלא לדבר דברי קדושה ודברי
תורה כנגדן. אכן בשעת הדחק [שאינו יכול לעשות את פתח
הסוכה אלא כנגד מחיצות בית הכסא, ואינו יכול לעשות את
הסוכה במקום אחר], כתב שם שמותר לדבר דברי תורה כנגד בית
הכסא משום ספק ספיקא, שיש אומרים שמחיצות בית הכסא אינן
נחשבות כדבר מטונף ומותר לומר דברי תורה כנגדן, ויש אומרים
שדי בכך שהוא נמצא ברשות אחרת מהדבר המטונף, והוסף,
שנעצמות עינים שלא לראות את מחיצות בית הכסא בדאי
מועילה להתיר לדבר דברי תורה כנגדן.

ובזמנינו, שאין הטינוף נוגע במחיצות בית הכסא, ומחיצות בית
הכסא משמשות לא רק את בית הכסא אלא גם את הבית, כתב
החזו"א (א"ח סי' יז בדינים העולים) שאינן נחשבות כדבר מטונף,
ומותר לדבר דברי תורה ולברך כנגדן [ולכאורה לדבריו ידחה מותר
לעשות סוכה במקום שרואה את מחיצות בית הכסא]. וראה מה
שכתבנו בסי' פג שם.

[ביה"ד ד"ה כל]

דאין פסולין לספק קטן נק מדברנן, דקטן לא קרוי לספק קטן.

4) אמנם, מדבריו במשנ"ב לעיל (סי' תרמג ס"ק כח) מבואר שאין
להעמיד את הסכך אף בדבר שאינו פסול לסיכוך אלא מדברנן,
וראה מה שכתבנו שם.

(משנ"ב ס"ק ו)
יֵשׁ לָהּ שְׁלֹשׁ דְּפִנוֹת (וכו'), שְׂכָנֶיהָ לְמַעַלָּה עַל גְּבִיחָהּ.

5) ולענין סוכה בצורת חצי עיגול, הסתפק השפת אמת (סוכה ז, ב)
האם נחשבת כסוכה שיש לה שתי דפנות ויש להוסיף לה טפח
וצורת הפתח כדי להכשירה, או שכוין שאין לה זווית, אין לה
אפילו שתי דפנות, וצריך שתקוף הדופן העגולה את כל הסוכה
[חיץ מהפתח].

אמנם, לענין שתי דפנות העומדות בצורת V, מבואר בחזו"א (א"ח
סי' עב ס"ק ו) לענין רשויות שבת שמשכות הן בשלש דפנות, כיון
שהן גדרות משלש רוחות [וראה שם סי' עד ס"ק טו], אכן, לענין
סוכה, דעת הגר"י מבריסק (ספר הסוכה ע"י רמח"ם) שאין די בכך
שהדפנות סותמות שלש רוחות, אלא צריך שיהיו שלש דפנות
ממש, שכן ביאר את דברי הגמ' (זבחים לו, ב) שבהיה אמינא
סברה שיש לעשות סוכה מחמש דפנות, אף על פי שלענין שתדירה
הסוכה גדרה מארבע רוחות, אין מעלה לחמש דפנות על פני
ארבע, והיינו משום שבסוכה מלבד הדין לגור משלש רוחות יש
גם דין לעשות דפנות, ולפי דבריו יש לומר שבצורה הנ"ל אין
הסוכה כשרה [וראה קוטרס המועדים (ע"י כד) שיש אומרים שלא
אמר כן הגר"י, אלא נשאר בקושיה על דברי הגמ']. אכן, המרומי
שדה (זבחים שם) כתב, שלא היתה לגמ' הוה אמינא שיצטרבו
חמש דפנות, כיון שאין ענין ביותר מארבע דפנות הגדרות ארבע
רוחות, אלא כוונת הגמ' היא שלפי דרשת הפסוקים יצא שצריך
חמש, ויצטרך לומר שאחד בא ללמד את גוף הדבר, והארבעה
האחרים הם ללמד שצריך שלש דפנות שלמות דופן רביעית טפח.
ודעת הגר"י הוטנר והגר"ע קרליץ (סוכה חיים ע"י ק"ג) שסוכה
בצורת V נחשבת סוכה שיש לה שלש דפנות וכשרה [כמות שדאי
בלא תוספת].

6) ומסילה של דלת או חלון, דעת הגר"ע קרליץ (חוט שני סוכות
ע"י רכח) שנחשבת כצורת הפתח, ואף אם משתמש בתריס או
ברלת שבתוכה [כגון על פני חצית] כחלק מהדופן, יכול להחשיב
את המשך המסילה כצורת הפתח, והוסיף, שאף אם יש סורגים
מחוץ למסילה, ומשום כך לכאורה אינה כפתח שהרי אי אפשר
לצאת דרכה החוצה, מ"מ נחשבת היא כצורת הפתח, כיון
שמבואר בחזו"א (א"ח סי' ע ס"ק יט) שאם כלפי פנים אין דבר
שסותם אותה, נחשבת היא כצורת הפתח [וראה חזו"א (כלאים
לאחר סי' יג, דיני כלאים אות ו) וחוט שני (שם עשה"צ ס"ק ב)].

[שעה"צ ס"ק ב]

לכוד עם צורת הפתח פס"ק פקאי פנאי הוא.

7) אמנם, החזו"א (א"ח סי' עה ס"ק ח) כתב, שכוין שאין דופן
אמיתית של שבעה טפחים, אלא רק דופן דינית על ידי דין לבד
וצורת הפתח, לא נאמר עליה דין 'פסל היוצא מן הסוכה'
להחשיבה כאילו היא מתארכת, ויש להאריך את צורת הפתח עד
כנגד קצה הדופן הארוכה, וכן כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי'
קסט אות ב זח) על פי כמה ראשונים.

והוסיף החזו"א, שאף בסוכה שבצידה האחד יש דופן ארוכה
ובצידה השני יש דופן קצרה, וביניהן הניח דופן רחבה ארבעה
טפחים בריחוק פחות משלשה טפחים מאחת מהדפנות, כמזכר
בשו"ע להלן (סי' ג), אין הניח שהדופן הקצרה מתארכת עד כנגד
הארוכה, מפני שהדופן הקצרה נחשבת אחת משתי הדפנות
השלמות של הסוכה [שהרי הדופן שביניהן שאינה ארוכה שבעה
טפחים, אינה מועילה אלא מחמת שבדופן השלישית אין צריך
המשך במילואים עמוד 65]

65

מילואים הלכות ספח סימן תרכט המשך מעמוד קודם

דבר המקבל טומאה, דעת החזו"א (ארחות רבנו ח"ב עמ' ריח) שאינו צריך לחזור ולאכול בסוכה אחרת, וכן מי שהולך לבית חמיו, וסבך סוכתו שומר על ידי דבר הפסול לסיכון, דעת הגר"צ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רט) שמותר לו לאכול שם.
ומשום כך מי שמקפיד על דין 'מעמיד', ובמלל שיש לו קושי מסוים, רוצה להקל בדבר, דעת הגר"צ קרליץ (שם) שאינו צריך התרת נדרים, כיון שעל דעת כן החמיר, שבמקום שיקשה עליו יקל בדבר.

סוכות עמ' רי' שאסור להחית אבן על גבי הסכך כדי להעמידה, שאינה רחוקה לכוהל אבנים.

(17) מושמע שאם כבר העמיד את הסכך על גבי דבר המקבל טומאה אינו צריך לסתור אותו [וכן מושמע מהחיי אדם (כלל קמו ס"ל) שכתב כלשון זה], וכן מפורש בשו"ע הרב (סי"ג), וכן צידד הבכורי יעקב (סי' תרכ"ח ס"ק ט'). [וראה ארחות רבנו (ח"ב עמ' רטז) בשם החזו"א].
(18) וכן מי שאכל בלילה הראשון בסוכה שהסכך שלה עומד על ידי

הלכות ספח סימן תרכט המשך מעמוד 178

(יורה ד"א סי' קנ"ו ס"ק נ"א ד"ה ועיין בס') כתב בשם שו"ת יעטור יצחק (סי' טו) לענין מי שעשה את סוכתו סמוך לאלון מאכל, ואחר מענפיו נוטה על הסוכה ופוסל אותה, שמותר לקצצו משום שהוא צורך מצוה, וגם משוב שאינו קרנץ את כל האילן אלא רק את ענפיו.
(24) ואם קצר לשם סיכון, אך בדעתו לאכול את הפרי לאחר ההגה, כתב החזו"א (א"ח סי' קנ"ו על סי' זה ד"ה סוכה) שנראה שהידות מצטרפות עם האוכל, כיון שלא ביטל מלמשש לאוכל לעולם.

[משנ"ב ס"ק לא]
ק"מ שְׁנִיחָטוּ מִן הַתְּבוֹאָה²⁵ וכו', על הקש תורת ידות²⁶.
(25) החזו"א כתב (א"ח סי' קנ"ו על סי' זה ד"ה ובקצור) שבדברים המפורשים במשנה שהיה שלהם היא בשישור מסוים [ראה מס' עוקצין פ"א מ"ג לגבי ענבים וחמרים, ובחזו"א שם לגבי תאנים], לא התבונן המגיד להחמיר להחשיב את כל הגבעול כיד, ועל כן כתב שבשכבולים אין להחמיר, כיון שמפורש במשנה (עוקצין שם) שחיד שלהן היא בשיעור שלשה טפחים.
(26) ואף שמבואר במשנה (שקצץ שם מידה) שאין יד למאכל הקטן מפול, כתב החזו"א (שם ד"ה כתב) שלכריה יש יד אף בזה.
ולמעשה, כתב החזו"א (שם) שיתכן שהדישה על מנת להפריד את האוכל מהידות נחשבת כמעשה המבטל מתורת ידות, כיון שאין רצונו שישמשו לגרעידים הנשארים, ומפני ספק זה יש להקל לסכך בהן, כיון שיש להניח שברוב השכבולים שיש לא נשארו גרעידים, ובפרט שכסידות השכבולים ארוכות יותר משלשה טפחים, יש לצרף את השיעור העודף על שלשה טפחים לידות שאין בהן אוכל כלל, ובכך ידחה דוב הסכך מדבר שאינו מקבל טומאה.

[משנ"ב ס"ק ל]
ואם קצצו לטפח²⁷, הניחם טענן פנים עם הפסלת²⁸.

(27) ואף שאסור לקצור עץ מאכל, במבואר בגמ' (בבא קמא ע"א, ב') וכן נפסק להלכה ברמב"ם (פ"ו מהל' מלכים ח"ח), כתבו בשו"ת בית יצחק (יורה ד"א סי' קמ"ב אות ב') ובשו"ת דובב מישרים (ח"א סי' קל"ד אות ב') בשם הפנים יפות (דברים פ' שופטים ד"ה כ"ו, פ"ב פסוק ט') שעבוד מצות סוכה מותר, כמבואר בפסוק בנחמיה (ח טו) שקצצו עץ ד"ת בשביל סוכה, ומשום שקציצה זו נעשתה עבור מצוה ולא בדרך השחתה, וכן מבואר בשו"ת שאילת יעביץ (ח"א סי' עו) שמותר לקצור אילן עבור דבר מצוה, וכן כתב בשו"ת דברי חיים (ח"ב יורה סי' נ"ו) בשם הפרי תואר (סי' כח ס"ק כח).

ולענין קציצת ענף אחד מעץ מאכל, כתב המשנה למולך (פ"ו מהל' איסורי מונח ח"ג ד"ה ודע שהרב) שמותר אף שלא לצורך מצוה, שאין איסור אלא בקציצת ענף שלם, אך לא בקציצת ענפים בלבד, ובשו"ת בית יצחק (שם) כתב שמסביר אין נראה כן, כיון שלמעשה משהיה ענף המגדל פירות, אך בשו"ת הר צבי (א"ח סי' ק"א) תירץ שכיון שהדיקה מתפשטת לשאר הענפים, אין קציצת ענף אחד נחשבת כהשחתה גמורה. אכן, להלכה כתב הגר"ש אלישיב (קובץ תשובות ח"ב סי' מ) שדעת רוב הפוסקים היא שקציצת ענף מאילן אסורה [שלא לצורך מצוה].

אכן למעשה, כתב בשו"ת הר צבי (שם) שאף שיש להקל לענין קציצת ענפים לסכך מן הדין, גם משום שקצצים לצורך מצוה, וגם משום שאין קצצים אלא את הענפים, מ"מ למעשה יש לומר לנכרי לקרצבם, ולפרש שאינו רוצה שיעשה את המעשה בשליחותו, והדרכי תשובה

הלכות ספח סימן תרל המשך מעמוד 182

הר"ן צריך שתהיה הדופן השניה שבעה טפחים ממש שלא על ידי לבד.

[משנ"ב ס"ק ו]
דְּהִיטוּ קָנִים כְּהָ מְאֻרְבָּעָה רוחות²⁹ וכו', ושלמית³⁰.
(8) אמנם, החזו"א (א"ח סי' ע"ה ס"ק יב) הקשה על זה, שהרי אין צריך בסוכה דופן רביעית כלל, ואין תיפסל הסוכה כשמוקפת קנים משלש רוחות ואין חסר בה אלא קנים ברוח הרביעית, ובכך הקשה כן הבית מאיר (כאן), ותירץ בשו"ת שבט הלוי (ח"ס סי' קמ"א אות א') שכיון

שבעה טפחים, והיא נחשבת כדופן השלישית, דין 'פסל' המחשיב את הדופן כאילו מתארכת לא נאמר אלא על הדופן השלישית [שלכך מספיק בה טפח, כיון שהיא מתארכת]. אכן לענין סוכה קטנה שרוחבה שבעה טפחים, כתב (שם ס"ק י"א) שלדעת תוס' (סוכה טז, ב' ד"ה בפחות) הדופן של ארבעה טפחים העומדת בריחוק פחות משלשה טפחים נחשבת כדופן השניה של הסוכה, ואם כן יש בסוכה זו שתי דפנות זו אצל זו, ואין צריך להניח ברוח השלישית דופן שלימה, אלא די בדופן טפח בריחוק פחות משלשה טפחים [מהדופן שבקצה הרוח השנית] וצורת הפתח [וכן נקט הביכורי יעקב (ס"ק ט) להלכה], ולדעת

מילואים הלכות ספח סימן תרל המשך מעמוד קודם

שיש להוכיח מהטור והשיע שדעתם כדעת המגיא, מימ יוצא בה ידי חובה לפי דעת המהרש"א, המהר"ם הקרבן נתנאל, והוסיף, שכיון שיש לומר שמדאורייתא קנים של שתי בלבר נחשבים כמחיצה, ומחלוקת האחרונים אינה אלא מדרבנן, יתכן שאף מברכים על ישיבה זו, כיון שלפי דעת כמה אחרונים יוצא ידי חובה אף מדרבנן, ונבשותי שבט הלוי שם (סי' קמ אות ה) הוכיח מהתוס' הרא"ש (סוכה טז, ב) ומהר"ש (סוכה פ"א סי' לד) ומהב"י (סי' זה) גבי אכסדרה שיש לה פצימין, שסברו כדעת המהרש"א, ולפיכך כתב שאם אין לאדם אלא סוכה כזו, בודאי ישב בה ויברך עליה.

ואם הקנים של שתי אינם נוגעים בקנים של ערב אלא מוחזקים לפניהם, אך הם סמוכים זה לזה בריחוק פחות משלשה טפחים, כתב החזו"א (שם) שנחשבים הם כמחיצה גמורה, והוסיף, שאף אם אין קנים של ערב אלא שמאחורי הרווח שבין הקנים של שתי בריחוק פחות משלשה טפחים מהם הניח קנים אחרים של שתי שחוסמים את האויר שבין הקנים הקדמיים, נחשבים הם כמחיצה גמורה.

[משנ"ב ס"ק ח]

[ואם-כן לש קאן ארבעה טפחים¹⁰]

(10) וכן אם העמיד דופן טפח ממש בסמוך לדופן השניה, ובריחוק פחות משלשה טפחים העמיד קנה דק, כתב החדושים ובאורים (סוכה סי' ב סי' כו אות יט) שמסתבר שמועיל הדבר לדחשב כארבעה טפחים, הניח אחריו צורת הפתח כמבואר בשו"ע כאן, [וראה שם פרטי דינים רבים בעניני מחיצות סוכה על מקרים שלא התפרשו בפוסקים].

[משנ"ב ס"ק ט]

בני עיניה הצורת הפתח על ארבעה טפחים¹¹]

(11) וכן הכריע החזו"א (א"ח סי' עז סי' ח) שאין לצורת הפתח דין צורת הפתח אם אינה רחבה ארבעה טפחים [וחזר בו ממה שכתב בסי' עה סי' טז].

שמחיצת קנים היא מחיצה גרועה [כלשון השו"ע (סי' שס ס"א) לגבי מחיצה של שתי בלא ערב], יש לסדרה מארבע דוחות, כפי שרגילים לגזור בית, כדי שעל ידי כך יתקיים יותר 'תשבו בעין תדור'.

אולם, החזו"א (שם) כתב שאף אם יש קנים מכל ארבע הדוחות, הסוכה פסולה, מפני שצריך שבשתי הדפנות של הסוכה תהיה דופן שבעה טפחים, וכן מבואר בבית מאיר (שם), וכן כתב הבכורי יעקב (סי' ד) שצריך לעשות את השתים כחלכתן ושלישית טפח מדפנות גמורות, ולא על ידי קנים.

וסוכה שמקפת בקנים משלש דוחותיה, וברוח הרכיעות עומדת דופן שוהבה טפח, הסתפק הגרש"ז אויערבך (הלכות שלמה סוכות פ"ז ס"ב) אם היא כשרה לפי המשנ"ב, או לא.

(9) ומרפסת שיש לה מעקה מסוגים ברוח השלישית של הסוכה, כתב בשו"ת שבט הלוי (שם סי' קלח) שאף אם הסוגים הם של שתי בלא ערב, מימ נחשבים הם כדופן, מפני שיש בגג המעקה קנה של ערב, ומבואר בשו"ע לעיל (סי' שס סי' ב) שדפמ"צ צירד שאף קנה אחד של ערב על גבי הקנים של שתי מועיל להחשיבם כמחיצה גמורה של שתי וערב, ואף שהחזו"א (א"ח סי' עז סי' ד) כתב שדבריו תמוהים, ואין לעשות מהם אפילו סנוף להקל, מימ דברי הפמ"ג תלויים במחלוקת ראשונים, ולפי דברי רבינו יהונתן (עירובין ד, כ מדפי הר"ף) שהחיסרון בבך שלמחיצה יש רק קנים של שתי הוא מפני שאינה חזקה, אם כן די בקנה אחד של ערב מלמעלה כדי לחזקה, וכל שכן אם יש גם קנה של ערב מלמטה, ועל כן, בצירוף דעת המהרש"א ומהר"ם (סוכה טז, ב) והקרבן נתנאל (סוכה פ"א סי' לא אות ג) הסוברים שאף כשאין לסוכה אלא שלש דפנות אפשר לעשות מקנים של שתי בלבד [שלא דוכרי המגיא ומשנ"ב כאן], יש להקל להחשיב את המעקה כדופן ולהכשיר את הסוכה.

ומי שאין לו אלא סוכה שרופנה השלישית עשויה מקנים של שתי, כתב בשו"ת שבט הלוי (שם סי' קלט אות א) שצריך לשבת בה, שאף

הלכות ספח סימן תרל המשך מעמוד 186

העובדים לידה ומתחככים בה, וסוכה העשויה מסדינים המחברים על ידי אויקונים מפלסטיק, דעת הגר"ח קניבסקי (חורת המועדים סי' יד) שכיון שאינם יכולים להיפתח בשום אופן, אפשר לקשור בהם לכתחילה.

[שענ"צ ס"ק מח]

ביריעות אם תתקן סקשר שלמטה לא ירצה קלל¹⁵]

(15) ואף אם יראה האדם שהמחיצה התנתקה, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' לט אות ג) שיש לחוש שלא ישים לב באמצע סעודתו שעליו לתקנה, כיון שבשעת כניסתו ראה שהיא מחוברת והסית דעתו מלהשגיח על הדבר, והוסיף, שאף אם יעמיד שומר כדי להשגיח ולראות אם היא מתנתקת, מימ יתכן שהשומר יסית דעתו מהדבר.

ואף מחיצות מיריעות עבות, שבדן החשש שהרוח תנתק את קשירתם אינו גדול כל כך, כתב בשו"ת אגרות משה (א"ח ח"ה סי' מ אות ב) שאין לעשותן מחיצות לסוכה, כל שישנה אפשרות לעשותן מדפנות קבועות, כיון שלא החבר חילוק כזה אף במפרשים האחרונים כגון המשנ"ב והערך השלחן, והוסיף, שהעולם שנוהגים להקל בזה, עושים זאת שלא על פי הוראת חכם [וראה שרית שלמת חיים (סי' שעא-שעב)].

ואם הסוכה נמצאת במקום המוקף מחיצות, שאין רוח שולטת בו, כתב הכף החיים (סי' עב) בעש התוספת שבת (סי' שטו סי' ק ו) והבית השואבה (דפנות הסוכה אות נח-נט) שאין חשש שהמחיצה תינתק, ואין צורך לעשות לה קנים. אכן, כשרית אגרות משה (שם סי' לט אות ג) מבואר שיש לחוש שהמחיצה תינתק על ידי אנשים ותינוקות

הלכות ספח סימן תרל

ביאורים ומוספים

ושעה"צ ס"ק ה'

דמי' שבות בשבת בקיום מצוה⁽¹²⁾.

(12) אמנם, לענין תיקון עירוב שהתקלקל בשבת, כתב במשנה"ל לעיל (ס"ו) רעו ס"ק כה' שהוא אסור מדאורייתא, ולא הותר על ידי נכר אלא מחמת שהוא מצוה דרבים כדי שלא יבואו לידי מכשול, וכתב השו"ע הלכות (ס"ה) שצריך עיון קטן החילוק מכאן, וראה בבית"ל לעיל (ס"ו) שם ס"ג ד"ה מחיצה) שלפעמים שייך לתקן את העירוב בלי עשיית מלאכה, כגון בקשירת החוט שנפסק על ידי קשר עניבה וזוהי בבית"ל לקמן (ס"ו) תרלו' ס"א ד"ה ערשה, ומה שכתבנו במשנה"ל לעיל (ס"ו) תרבו' ס"ק כו').

ואף שלחוסוף על מחיצה המתירה, מבואר בשו"ע לעיל (ס"ו) שנו' ס"א) שמותר בשבת אם יש כבר מחיצה שרוחבה טפח, ביאר הגרש"ז אויערבך (ש"ש פכ"ד הע' קלד) שבענינו אסור להוסיף מחיצה על ידי ישראל, מפני שהתוספת שמכשירה הרי מחודשת שם של סוכה, וכן בצורת הפתח מתחדש שם של פתח, מה שאין כן שם שענין המחיצה הוא להפריד וחלק מההפרדה כבר נמצא על ידי המחיצה טפח. וראה בספר ארחות שבת ח"א פ"ט הע' מז).

(משנ"ב ס"ק יא')

מגו' דמי' דפ'ן לענין ספח תרי' דפ'ן לענין שפתי'.

(13) ואף שיש לחלק שלענין שבת צריך שהמקום יהיה גדר ומוקף, וכשפרץ מרובה על העומד אינו נחשב כגדר, מה שאין כן סוכה שאינה צריכה בדופן השלישית אלא טפח, כיון שאין צריך בה מקום גדר, והיא כשרה אף כשפרץ מרובה על העומד, כמבואר בגמ' (סוכה ז. א.) ואם כן לכאורה אי אפשר ללמוד מסוכה שיתעיל הטפח לענין שבת, שבה צריך שהדפנות יגדרו את המקום, תירץ בשו"ע המרחשת (ח"א ס"ו טז אות ג') שהטעם שמתעיל הטפח בדופן השלישית אינו מפני שאין צריך בדופן זו מחיצה שלימה, אלא מפני שנחשב על ידי כך כאילו יש ברוח זו מחיצה שלימה, ואם כן שייך לומר מיגו מסוכה לשבת, שכשם שלענין סוכה הרוח השלישית נחשבת גדרה על ידי מחיצה גמורה, כך הוא גם לענין שבת, וכן מפורש ברש"י (סוכה שם ד"ה וכן) שכתב ח"ל "דמיגו דהווא טפח אגמריה רחמנא למשה במחיצות סוכה דלהוי ליה דופן שלימה לסוכה, הוי דופן נמי בשבת הסוכה". וראה מה שכתבנו להלן (ס"ק לב).

(משנ"ב ס"ק יג')

תקשב קקנה על גביה⁽¹⁴⁾ וכו', דאצו נעשה הסכך לקק⁽¹⁵⁾ וכו', הסומך על רמ"א לא הפסידה⁽¹⁶⁾.

(14) ובטעם הדבר שכשהסכך משמש כקנה העליון מבואר ברמ"א שצריכים הקנים להגיע עד הסכך, ואילו בעשיית צורת הפתח בלא סכך על גביו, כתב השו"ע שאין צריך שיגעו הקנים שבצדדים בקנה העליון, ביאר הפמ"ג (ח"א ס"ק ב') שהסכך לא נעשה לשם צורת הפתח, מה שאין כן הקנה העליון. והחזו"א (י"ד ס"ו קעב ס"ק ב') כתב, שכיון שהסכך משמש כתקרה ולא כמשקוף של פתח, אין הוא נראה ונחשב כמשקוף של צורת הפתח אם הקנים שבצדדים אינם נוגעים בו.

(15) וכן לגבי מי שהעמיד עמודים משני צדי הסוכה והניח עמוד על גביהם מצד אחד לצד השני כדי להחזיק את הסכך, ועל ידי כך נוצרה צורת הפתח באמצע הסוכה שלכאורה מחלקת אותה לשנים, ואם אין בכל צד רחב שבעה טפחים תיפסל על ידי כך, כתב בשו"ע מנחת יצחק (ח"א ס"ו ג') שכיון שלא העמיד את הקנים לשם צורת הפתח, אינה נחשבת כצורת הפתח, ואף האחרונים שחולקים על המג"א יודו לזה, כיון שצורת הפתח זו היא שלא מרצנו וגורמת לחומרא, ובפרט לפי הרי"ן (סוכה ג. א מדפי הרי"ף) שכתב שצורת הפתח אינה נחשבת ממש כמחיצה לענין סוכה, וכן דעת הגר"ח קימבסקי (תורת המועדים ס"ק ז') שהחזו"א שהורה לגבי בית הכנסת, שצורת הפתח שאין מעוניינים בה שתבדיל אינה מבדילה, יורה כן אף בענינו, וכן דעת

הגר"ח קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכז) שאינה מחלקת את הסוכה, אכן, בשעשעיה על מנת לחלק את הסוכה, והיא מפרשה להשתמש בכל הסוכה כאחת, נשאר בצריך עיון אם היא מחלקת את הסוכה.

(16) אמנם, החזו"א כתב (א"ח ס"ו ק"א ס"ק ה', י"ד ס"ו קעב ס"ק ג') שאין צורת הפתח מועילה אלא אם כן הוא נראית כפתח בפני עצמו, ומכיון שהסכך אינו יורד למטה קצת כמשקוף, ואינו נראה כחלק מפתח, אין כאן צורת הפתח [הסכים לדעת החולקים על המג"א רק כמקום שצורת הפתח נראית כפתח בפני עצמו אלא רק שלא נעשתה לשם פתח, כגון עמודי חשמל שיש על גביהם חוטים מאחד לשני, שדי בכך שירצה עכשיו להשתמש בו כפתח שייחשב כצורת הפתח].

(בית"ל ד"ה שיעמיד)

דצורת הפתח היא מוקף גמורה לענין שפתי'.

(17) ולעיל (ס"ו) שם ס"ו ד"ה כשכל) הסתפק האם צורת הפתח נחשבת כמחיצה גמורה ומועילה מן התורה אף בכל הרוחות, וראה מה שכתבנו שם.

(משנ"ב ס"ק יד')

סמוך לדפ'ן אקדמ' וכו', של שכצה טפחים קמוף לדפ'ן⁽¹⁸⁾.

(18) ואף אם שתי הדפנות שבצדדים אינן זו כנגד זו, אלא נמצאות כל אחת כנגד צורת הפתח של המושך הדופן שכנגדה, כתב החזו"א (א"ח ס"ו עה ס"ק ו') שמעיל להניח ברוח השלישית דופן ארבעה טפחים בדיחוק פחות משלשה טפחים סמוך לאחת מהדפנות, אך אין מועיל להניחה בסמוך לצורת הפתח שלה, מפני שצריך שיהיו שתי דפנות גמורות סמוכות זו לזו כעריבן, כמבואר במשנה"ל להלן (ס"ק כד).

(19) ודון זה שצריך ששתי דפנות הסוכה יהיו סמוכות זו לזו [בעריבן], מבואר בפמ"ג (ח"א ס"ק ז' ו-ט) שהוא מן התורה, והחזו"א (שם ס"ק יד) לא הכריע בדבר.

(משנ"ב ס"ק טו')

גם קנה צריך לצשות צורת פתח וכו'⁽²⁰⁾.

(20) ולענין עשיית צורת הפתח על ידי הנחת הקנה העליון על גבי הדפנות, כתב החזו"א (י"ד ס"ו קעב ס"ק ב') שאין לעשות כן, ואף שמבואר בשו"ע שמניח את הקנה על גבי הדופן, מימ' יש להחמיר בריא"ז שסבר שאין צורת הפתח מועילה אלא כשהיא ערשה פתח בפני עצמה מלבד הכותל, ולפיכך בענינו יש להניח קנה בסמוך לדופן, ועל גביו להניח את הקנה.

(משנ"ב ס"ק יח')

הואיל ששל-כל-פנים איכא שלש דפנות פסקה⁽²¹⁾.

(21) ואם הדופן שאורכה שבעה טפחים אינה סמוכה ממש לאחת הדפנות אלא היא מרוחקת ממנה פחות משלשה טפחים, צידד הפמ"ג (משנ"ב ס"ק ה') שאף על פי שאין בסוכה זו שתי דפנות ששומרות ממש זו אצל זו, מימ' אין צריך לעשות צורת הפתח אף לפי הדעה הראשונה, מין שיש בדופן השלישית שיעור דופן שלמה, וכן מבואר בחזו"א (א"ח ס"ו עה ס"ק ט') שאין צריך צורת הפתח [ראה שם בתיקון בשולי הגליון], אלא שהוא לא הזכיר שהיו רק כשהעמיד את הדופן השלישית בדופן שלשה טפחים לדופן האחרת, ולענין שתי דפנות הסמוכות זו לזו, דעת הגר"ח קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכז) שאף אם הרחיק מהן הרבה את הדופן שאורכה שבעה טפחים, אין צריך לעשות צורת הפתח בהמשך הרוח.

(משנ"ב ס"ק כ')

דקמא קמני דפ'ן אקציעי של הקציע⁽²²⁾.

(22) ואף אם דפנות הסוכה מתעקמות לצד ולאחר מכן שוב מתישרות [כעין צורת אות למי"ן] ובמקום שלאחר העיקום הן שמדות שלא כנגד הדופן האמצעית, דעת הגר"ח קרליץ (חוט שני סוכות עמ' רכז) שהיא מועילה לסתום את הסוכה, שהרי למעשה הרשות סגורה במחיצות.

צב באר הגולה

הפתח, *שעמיד קנה עליו ועל הטפח, (יא) וקשרה אף-על-פי שהקנה שעל צוהר פתח אינו נוגע בהן: הגה (יב) ואם הטפח והדפן מגיע לסכך (יג) אין צריך קנה על (5) צוהר (טרכיני חגים פ"ד). ומה ששקעו בצורת-הפתח עולה הוא לנוי בעלמא (כ"ז מהרש"י): ג' יתנו לה שני דפנות זו כנגד זו וביניהם מפלש, (יד) עושה דפן שיש בקרבו ארבעה טפחים ומשנהו ומעמידו בפחות משלשה סמוך לאחד משתי הדפנות (ג) וג' וקשרה, (טו) ו'גם בזה צריך לעשות צורת פתח, שיתן קנה מהפס על הדפן האחר. (טז) "ויש אומרים שאין זה צורך צורת פתח: הגה (יז) אבל אם איכא דפן שבקנה בלא לבד אין צריך פאן צורת הפתח עד סוף הכתל, (יח) הואיל ואיכא דפן שבקנה שהוא שער הכשר ספה, (יט) וכל-שכן שאין צריך צורת הפתח כשהדפן שלמה, ומה שקעו בצורת הפתח כשלא לה דפנות שלמות אינו אלא לנוי בעלמא (י"ח והמגיד פ"ד וכל-כ"ז וכו' בשם טורח"י): ד' במה דברים אמורים, בעושה סתו במקום שאין דפן אמצעי כנגדה, אבל העושה סתו (כ) באמצע החצר רחוק מדפנות החצר, אף-על-פי שאין לה אלא שתי דפנות זו כנגד זו (כא) די לה בחקון המסיד, בשתי דפנות העשויות כמין ג"ס: ה' קשה-בשריו בשתי דפנות *העשויות כמין ג"ס בטפח וצורת פתח, אפלו אם יש בשתי הדפנות פתחים הרבה שאין בהם צורת פתח,

פאר הייט

בספר קרבן מנחה דף מא ובד"א ערך סימן תרכט: (ב) גביעו.
עמ"א ששם לבחמיר: (ג) ובשורה. ובסכה גדולה שהשלישית רחוקה

משנה ברורה

כדי להשלים שעור הפתל. ועצן כפ"ח שפסב דזה הוא מדרבנן.
(כ) אבל השפח מרנח שאמרנו מתחלה היא מראוריחא:
(יא) וקשרה. ואז (י) מטר לטלטל בחבור ולהוציא מן הבית דרך
חלון הפתוח לסבה בשבת שבתוך החג, דאף-על-גב דבשאר
שבתות אסור לטלטל אלא-אם-כן יש חזקן ברוח רביעית, מפל
מקום בשבת שבתוך החג אומרים: מנא דהני דפן לענן סבה הוי
נמי דפן לענן שבת¹⁸, (י) ומפל מקום שלא בשעת הדחק ראוי
להחמיר: (יב) ואם השפח נהקנה וכו'. פן צריך לימר: (יג) אין
צריך קנה על בפיחין. דהספח גופא יתשב בקנה על בפיחין¹⁴. ועצן
במגוראברהם שהקשה על זה מירושלמי, ודעתו דראוי להחמיר
משום דאיני נעשה הספח לכד¹⁵, (ט) אבל האחרונים ישובו קשתו,
(ט) ועל-פן הסומך על רמ"א לא הפסיד¹⁶: ג. (יד) עושה דפן וכו'.
ומה דלמעלה די בטפח, דהתם (י) השפח פגנות סמוכות לתדי ועל-
פן די בפלישי בטפח בעלמא, מה שאין פן קנה דהם רחוקים זה
מזה, על-פן צריך לעשות דפן של ארבעה ספחים ומשהו ולהעמידו
בפחות משלשה סמוך לדפן אחר¹⁷, דהוי כלבוד, ונחשב כאילו היה
דפן שלם של שבעה ספחים סמוך לדפן¹⁸, (יט) וממילא גם כזה יש
שתי פגנות סמוכות לתדי כמו למעלה: (טו) וגם כזה צריך

למצעות צורת פתח וכו' 800). עין במגן אברהם שם סתפס, אולי דווקא בספה קטנה כשר, אבל בספה גדולה שהשלישית רחוקה ממנה הרבה לא משהי אפילו על ידי צורת הפתח, אבל הרבה (יג) אחרונים הסכימו דאין לחלק כזה: (טז) ויש אומרים שאין זה צריך צורת הפתח. ולא נדמי לסעיף ב, ששם התקון בפס רחב טפח שהתקון הוא גרוע, על-כן צריך צורת הפתח להשלים השעור, מה שאין בו כאן שיש תקון טוב בפס ארבעה, על-כן סבירא לה דאין צריך צורת הפתח. (יז) וכתב האחרונים דיש להתמיר בסבא הראשונה: (יח) אכל אי איכא וכו' אין צריך כאן צורת הפתח. רוצה לומר, דכזה (יד) לכלי עלמא אין צריך צורת הפתח אפילו לדעה הראשונה: (יח) הואיל ואיכא דפון שבעה וכו'. אף שהפכה שלישי שהוא עומד נגדו הוא מרחק ממנו, הואיל שעל-כל-פנים איכא שלש דפנות בפסגה⁸⁰¹. ומסתברא דדווקא אם התרחק הוא לא יותר מצענה אמות דנחשב זה כפתח, וצפן לקפן בסעיף ה: (יט) וכל לשון שאין צריכים צורת הפתח וכו'. רוצה לומר להפך רביעי: ד (כ) באמצע התצר וכו'. מקור דין זה הוא סביר. וישן בסמן אברהם שחולק על זה (טו) ונצטו דאין להסיר להפך אלא בששתי דפנות ה' כנגד זו של הפסה הם עצמם דפנות התצר, דכאמרי דפון אמצעי של התצר⁸⁰² אר-על-פי שאינה דפון לשפה (גוף) שחציו של הפסה לצד דפון האמצעי אינה מסך כלל) שאל תהא נותנת פסה העשויה כמבוי, אבל לא בשחיה עומדת באמצע התצר: (כא) די לה בתקון המתיר וכו'. דהינו שיעמיד טפח מרחק כפחות משלשה טפחים סמוך לדפון, והני לצד שהוא כנגד פתח

(א) פריימריס. וצין שם פֿעקט פֿלחית צורת הפהם עלייך צפאיים בשבת ויום-טוב יש לומר דפטר אם שָׁכַח לַעֲשׂוֹת עֵשׂ יום-טוב, דהיינו שבת ושְׁבוּת במקום מִתְּחִילָה⁽¹²⁾. (י) אָבְרָהָם ומוֹקֵסִים: (י) פֿון פֿעקט בִּסְפֵן מִי־אָדָם מִדִּין: (ב) פֿריימריס וּבִיאָר מִדִּין: (ע) בִּיאָרִי־נִיָּקֹב: (י) אָבְרָהָם: (ל) מִדִּין: (ז) אֵלֶיהָ רָחַל וְאֶפְרַיִם וּמִאֲמֵר מִדִּין: וצין שם שווייזן פֿון מִחְדוּשֵׁי הַשִּׁבְעִים וּבִסְטִיר־נִיָּקֹב: (יג) בֵּית וְאֵלֶיהָ רָחַל וְשׂוֹאִי: (ד) וְהָאָהָר קָשֶׁת שֶׁיִּשְׂרָאֵל הִשְׁתַּחֲוָה עַל מִצְרָה (אֲחֻרָיוֹם): (טו) אֵלֶיהָ אֲחֻרָיוֹם: שְׁבוּרָה הַקֵּלֶבֶת אֲבִרְהָם עַל הַבֵּית הַקֵּלֶבֶת: וצין הַבֵּית הַקֵּלֶבֶת: וכן מִשְׁמַע בִּיאָר מִדִּין: שְׁוֹאִי שֶׁיִּשְׂרָאֵל חוֹשֵׁל עַל מִצְרָה הַקֵּלֶבֶת (אֲבִרְהָם), מִלֵּךְ מִקֵּץ הַלְמֻשָׁה נִרְאָה דָּאָן לְמִיָּד אֲמַצְעֵי הַחֲצֵר, בְּרִיָּה, אֲפֻסֵּל בִּיאָן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִפְּנֵי אֲבִרְהָם דְּהִי רִיָּן דָּאָן עַל מִבֵּי הַסִּפְסַף וּבִיאָן שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִתְחַלֵּשׁ, נָסִי פֿון צִדֵּי עֵינֵי עַל מִסְפָּר אִיךְ מִקֵּץ הַבֵּר מִדִּין דִּנְאָה, הִנָּה לִי מִתְחַלֵּשׁ בִּסְפֵּר וְ סִפְרָה עַל־פֿי מִבֵּי שֶׁיִּשְׂרָאֵל לִי לִחֵי וְכוּ מִכָּתֵב הַסִּפְרָה עַל מִפְּנֵי הַמִּבְרָכִים וְהוֹרָאָה מִיָּד מִבֵּי מִקֵּץ, אִיכֵין אִיךְ שׁוּם מִקֵּר לְדִבְרֵי מִדִּין דִּנְאָה, עַל־כֵּן עַל אֲבִרְהָם לִסְרִין לִסְרִין דָּמָה שֶׁאֲמֵר מִבְּרָה אֲבִרְהָם עַל־כֵּן דִּנְאָה עַל מִפְּנֵי שֶׁיִּשְׂרָאֵל מִקֵּץ מִבְּרָכִים: הֵינּוּ דְּמִסְכֵּל לִי דְּהַבֵּר בִּי הִיָּדָה וְכוּ שֶׁבִּיחַ הַסִּפְרָה וְהוֹרָאָה מִצִּדֵּי הַשִּׁבְעִים: וְהֵינּוּ עַל־כֵּן אִיכֵין אִיךְ לִחֵי עַל מִפְּנֵי מִבְּרָכִים הַסִּפְרָה: